

Regeringskansliet

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.sekn.nm@regeringskansliet.se**Diarienummer**

KN2026/00195

Datum

2026-03-02

Yttrande från BirdLife Sverige gällande Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta

BirdLife Sverige har beretts möjlighet till yttrande över Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta. Vi delar gärna med oss av vår kunskap för att regeringen ska kunna fatta beslut på faktabaserad grund.

Livsmiljöer för fåglar, såsom fortplantningsområden och viloplatser, utgör kärnan i skyddet av denna organismgrupp, som emellertid inte omfattas av nationell fridlysning. Det vore mycket negativt för det långsiktiga bevarandet av livskraftiga fågelpopulationer, och den biologiska mångfalden i stort, om livsmiljöskyddet för fåglar försämras. För särskilt prioriterade fågelarter i fågeldirektivets bilaga I finns krav (se artikel 4.4) att även utanför Natura 2000-områden undvika förorening och försämring av livsmiljöer för dessa arter. I artikel 3 fågeldirektivet finns också krav på att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skydda, bevara och återställa tillräckligt varierande och tillräckligt stora livsmiljöer för samtliga fågelarter.

Förbud mot att försämma och förstöra livsmiljöer för nationellt fridlysta arter medför att Sverige på ett bättre sätt kan leva upp till kraven i fågeldirektivet, eftersom skydd för nationellt fridlysta arter även skyddar/gynnar relevanta fågelarter. Vidare medför ett effektivt nationellt artskydd som omfattar arter och livsmiljöer som är hotade eller riskerar att hotas, eller som är signalarter för sådana naturtyper, väsentligt ökade möjligheter för Sverige att leva upp till gemenskapsrättsliga åtaganden såsom naturvårdsdirektiven, avskogningsförordningen och restaureringsförordningen.

Det är därför med sorg som BirdLife Sverige konstaterar att regeringen i sin uppdragsbeskrivning till Naturvårdsverket frångått syftet med nationell fridlysning, som är att bevara och förstärka arters populationer för att därigenom förhindra deras utrotning. När det gäller uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta framgår regeringens avvikelse från syftet tydligt i formuleringen att *"... arter som skyddas på bättre sätt än genom fridlysning inte ska föreslås"*. I sammanhanget specificeras att detta bl.a. gäller arter vars främsta hot är igenväxning och brist på hävd.

Anvisningen medför att ett påfallande stort antal växter och insekter m.fl. därmed inte kommer att omfattas av fridlysningsreglerna, som i dessa fall utgör ett kompletterande styrmedel i syfte att bevara arters populationer och förhindra deras utrotning. Verksamheter som normalt skulle förhindras av nationell fridlysning tillåts istället att genomföras på sådana platser där de hotade (men icke fridlysta) arterna förekommer, vilket riskerar att de utrotas avsevärt mycket fortare än de annars skulle göra. Detta motverkar syftet med nationell fridlysning mycket påtagligt.

BirdLife Sverige anser att regeringen är mycket inkonsekvent i det att den å ena sidan avser att inte fridlysa arter som främst hotas av igenväxning och brist på hävd, men å andra sidan har för uttalad avsikt att i stort sett fullständigt undanta de areella näringarna från att träffas av de nationella fridlysningsbestämmelserna, trots att jord- och skogsbruk utgör det största hotet mot ett mycket stort antal fridlysta arters långsiktiga överlevnad (enligt t.ex. Artdatabanken).

En annan stor nackdel med att inte fridlysa arter vars främsta hot är igenväxning och brist på hävd är att det närmast omöjliggör att insamling av hotade fjärilar och växter knutna till betesmarker och hagar straffbeläggs. Det

vore också ytterst märkligt om extremt sällsynta och/eller hotade arter med förekomst inom (eller utanför) ett fåtal skyddade områden inte skulle kunna vara fridlysta.

BirdLife Sverige stödjer Jordbruksverkets ståndpunkt i frågan om arter vars främsta hot är igenväxning och brist på hävd. För att säkrare bedöma förslagets konsekvenser behövs en redovisning av vilka arter som enligt regeringens direktiv förlorar sin nationella fridlysning p.g.a. att de främst hotas av igenväxning och brist på hävd. Att låta relevanta arter kvarstå som nationellt fridlysta medför högst sannolikt endast små konsekvenser, eftersom jord- och skogsbruk i de flesta fall ändå kommer att kunna tillämpa undantag för pågående markanvändning.

BirdLife Sverige anser på liknande sätt som när det gäller arter vars främsta hot är igenväxning och brist på hävd att regeringens direktiv är felaktigt i fråga om arter som inte är rödlistade men som omfattas av internationella konventioners skydd och är listade i art- och habitatdirektivets bilaga 5. Att inkludera dessa arter bland sådana som är nationellt fridlysta skulle bidra avsevärt till möjligheten att uppfylla Sveriges internationella åtaganden.

Slutligen ställer vi oss frågande till konsekvensutredningens angivelse om att eftersom "... föreslagna ändringar innebär lättnader för exempelvis skogsbruk kan det få till följd att markägare inte längre upplever en risk för att skapa förutsättningar för de arter som inte längre kommer vara nationellt fridlysta, och därmed vara mer benägna att bruka skog på ett sätt som gynnar dessa arter" (vår understrykning). Förutsägelsen må vara korrekt, men BirdLife Sveriges bedömning är att den kommer att överskridas av de ökade möjligheterna som följer av de föreslagna förändringarna när det gäller att bedriva areella näringar, även på sådana platser där tidigare nationellt fridlysta arter förekommer, att långt fler markägare (genom bl.a. avverkning) kommer att förstöra livsmiljöerna för dessa arter. De föreslagna ändringarna kommer därför att resultera i stora förluster för biologisk mångfald.

För BirdLife Sverige,

Daniel Bengtsson, Fågelskyddsansvarig
070 515 45 33, daniel.bengtsson@birdlife.se

Kjell Carlsson, Ordförande
070 226 77 62, kjell.carlsson@birdlife.se